

JOMALA KOMMUN

Samrådsredogörelse

Avseende inkomna synpunkter angående förslag till detaljplan för fastigheten 170-420-12-1 Lövudda. Genom detaljplanen bildas kvarteret 42035 och gatu- och naturskyddsområden.

Rubricerad detaljplan har varit föremål för samråd enligt 30 § plan- och bygglagen (ÅFS 2008:102). Underrättelse om mötet har skett genom delgivning på kommunens elektroniska anslagstavla den 3 april 2025, samt genom postade brev till direkt berörda grannar samma dag. Samrådsmöte hölls 28 april 2025, klockan 13.00 på kommunkansli Jomala, därefter fanns det tid att lämna in skriftliga synpunkter fram till och med den 12 maj 2025 klockan 00.00.

Vid samrådsmötet 28 april 2025, klockan 13.00 framfördes ett flertal synpunkter över förslaget till detaljplan. Skriftliga synpunkter har också inkommit till Jomala kommun inom samrådstiden. Synpunkterna citeras/sammanfattas och i slutsatsen visas om eller hur åsikterna föreslås tas i beaktande.

1. Samrådsmöte den 28 april 2025, klockan 13.00 protokoll.

Följande, relevanta för fallet, synpunkter och frågor framfördes:

Synpunkterna bemöts direkt under varje enskild fråga.

Företrädare för fastigheten 170-420-2-102:

1. *Vad är säkerhetsavståndet för gas i förhållande till den befintliga bebyggelsen?*

Säkerhetsavstånden beskrivs i detaljplanens bilaga 7, säkerhetsbedömning för detaljplan. Det maximala säkerhetsavståndet som skall beaktas enligt utredning är för tankstationen, där avståndet uppgår till 90 meter.

2. *Är Torpfjärden ett naturskyddsområde som Landskapsregeringen har beslutat om? Vad är skillnaden mellan SN område och ett naturskyddsområde som Landskapsregeringen är med och beslutar om?*

Naturskyddsområde SN

Med beteckningen SN anges i detaljplanen områden som är skyddade eller som avses bli skyddade med stöd av naturvårdslagen. Det avser områden där 15 och 16 §§ i LL om naturvård kommer i fråga och som inte fyller de krav som förutsätts när ett naturreservat inrättas.

LL om naturvård 5 §. Naturreservat

Om det i ett område förekommer en art, en biotop eller ett ekosystem som är sällsynt eller om ett område är av särskild betydelse för kännedomen om landskapets natur eller representativt för en viss naturtyp kan området fredas genom att inrättas som naturreservat. Ett naturreservat inrättas inte för ett område med fastställd detaljplan.

3. *Har inte de planerade byggnaderna inom området inget tak? Varför inte installera solceller på taken?*

Alla installationer för vätgasutrustning har i utgångsläget beaktats som containerinstallationer. Det har i utgångsläget inte bedömts som ekonomiskt försvarbart att installera solpaneler på dem då ytorna är små och arbetet som krävs för att installera och utföra inkopplingar bedömts för arbetskrävande. Detta kan komma att ändras i detaljprojektering för området när det klarlagts exakt storlek och vilka installationer som kommer att utföras.

4. *Energiproduktionen blir dyrare, eftersom det är 1.5 gånger dyrare att producera vätgas. I Österrike stänger man ner alla vätgasanläggningar för att spara el.*

Marknaden för grön vätgas är ännu omogen. Investeringar i användningen av vätgas är beroende av tillgång. OX2 arbetar aktivt med att skapa en marknad samtidigt som projektet utvecklas vidare. Om det finns en marknad på Åland, kommer aktören att bedöma senast då ett investeringsbeslut skall göras för vätgasdelen.

5. *Hur påverkar detaljplanen grannfastigheten i väst? Det blir svårare att dra nytta av Lövuudsvägen.*

Detaljplanen försvårar inte möjligheten att planera och använda fastigheten 2:102 enligt den delgeneralplan från 2011 som gäller idag. Placeringen av Lövuudsvägen i delgeneralplanen är vägledande. I detaljplanen har vägen flyttats till den södra gränsen av EE-området för att skapa tillgång till HF-området söder om energiparken.

Säkerhetsavstånden till de delar av fastigheten 2:102 som i delgeneralplanen är avsedda som kvartersmark har också beaktats.

Företrädare för fastigheten 170-420-4-63

6. *Hur stort är Sb-området? Hur stor del av projektet påverkas om det genomförs med eller utan Sb-område?*

Sb-områdets areal är 12 473 m², vilket är 17 % av EE-områdets hela areal.

I illustrationsbilden har ett förslag till placering av solpaneler på EE-området åskådliggjorts. Totalytan på panelerna i bilden är ca 21 160 m², varav ca 4280 m² finns på sb-området, dvs. 20 % av panelernas totalyta. Den slutliga placeringen kan naturligtvis avvika från illustrationsbilden men om hela sb-området skall lämnas orört, är det omöjligt att placera hela bortfallet, 20%, på resten av EE-området. Bortfallet av den här storleksordningen skulle inverka på hela projektets lönsamhet.

7. *Hur högt är staketet som ska inhänga området?*

På illustrationerna har ett ca 2 meter högt stängsel visats. Den exakta höjden på stängslet är en fråga som utreds i detalj vid detaljprojekteringen.

8. *Hur påverkar vätgasen de levande livet? Är den på något sätt skadligt? Vilka risker medför vätgasproduktion och lagring? Hur stor är sprängkraften? Inom hur stort område kan fönster blåsas ut vid en eventuell explosion?*

Vätgas är inte en giftig gas. Vätgasen är det lättaste grundämnet som finns, vid ett läckage kommer den att stiga uppåt. Vätgas är även reaktivt och binder sig gärna med andra molekyler, t.ex., syre.

Sprängkraften varierar beroende på koncentration, tryck och mängd, det största säkerhetsavstånd som, enligt detalplanens bilaga 7 säkerhetsbedömning för detaljplan, skall beaktas är 90 meter för att undvika risk för skador på tredje person, befintliga byggnader eller framtida byggnader på grannfastigheter. Inom säkerhetsavståndet på 90 meter är trycket 0,05 bar. 0,05 bar bedöms enligt tabell 1 i säkerhetsbedömningen vara det högsta tillåtna trycket då det finns risk för ”små skador i byggnadskonstruktion, risk för kroppsskador”. Vid 0,5 bar finns risk att glas krossas. Utanför säkerhetsavståndet på 90 meter skall det således vara säkert för personer att vistas permanent. Tillåtna tryck för bedömningen regleras av 13 § i Förordningen FFS 856/2012 Statsrådets förordning om säkerhetskraven vid industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier.

9. Finns det liknande anläggningar som den som planeras?

Någon känd anläggning som inkluderar alla de element som planeras i Energi Parken finns inte. De olika delarna sol, vätgasproduktion, tankstation för vätgas och energilagring har byggts som enskilda eller kombinerade projekt tidigare. Men inte där alla teknologier samlas inom samma område.

Exempel på vätgasproduktionsanläggningar

- P2X Solution, Harjavalta
- Ovako stålverk i Hofors
- GP Joule, Tyskland
- Stargate, Tallinn
- Fortum, Lovisa (pågående konstruktion)

10. Det finns väl inga fordon som drivs med vätgas på Åland? Hur många potentiella kunder för vätgas finns egentligen på Åland?

I dagsläget finns det inga vätgasdrivna fordon på Åland. Även i Finland är antalet begränsat på grund av att det inte finns tankstationer. I Sverige byggs infrastrukturen för tankstationer ut kontinuerligt.

OX2 har inriktat sig mot den tunga distributionstrafiken, antalet potentiella kunder är svårt att uttala sig om. Innan det finns ett faktiskt investeringsbeslut i infrastrukturen för tankning är det svårt för transportbolag att investera eller planera ersättande fordon.

11. Finns det risk för explosion? Vad händer om kylningen skulle upphöra i tankstationen-uppstår övertryck då?

Explosionsrisk finns alltid, oberoende vilken typ av bränsle som hanteras. Det finns omfattande lagstiftning på hur, i det här fallet, vätgasen skall hanteras. Innan tillstånd beviljas skall flertalet riskanalyser utföras för att säkerställa att alla identifierade skadescenarion kan hanteras på ett säkert sätt.

Om kylningen i tankstationen upphör, kommer temperaturen att stiga. Tankstationen kommer då automatiskt att reducera kapaciteten. Tankstationen kommunicerar med bilen för att säkerställa att mottagaren är redo för tankning. Om trycket skulle stiga, av någon anledning, finns det ventiler som på ett säkert sätt dränerar systemet.

12. Hur stor tankkapacitet har en lastbil? Hur mycket vätgas kan den fyllas med?

En vätgasdriven lastbil har en tankkapacitet på 50 – 100 kg beroende på vilken räckvidd och motoreffekt som önskas.

13. Är privata fordon den primära målgruppen? Korsningen vid S-market och Medimar är redan nu lite problematisk, därför är det inte önskvärt med mer trafik där.

Den primära marknaden är tunga fordon, med en förhoppning om att det även skall intressera lätta fordon och privatpersoner.

Trafikökningen i korsningen bedöms som liten. Åtminstone i ett första skede så är det troligt att lastbilar ersätts med vätgasdrivna fordon. Många av lastbilarna på Åland trafikerar redan i området, varvid en stor ökning av trafik till och från området inte är att anta.

14. När solcellerna ska anläggas, måste då marken fräsas upp och jämnas ut?

Målsättningen är att göra så lite ingrepp som möjligt i marken. Det påverkar dagvattenavrinning och ökar kostnaderna för markarbeten. OX2 vill även göra så liten påverkan som möjligt på den befintliga frömixen i marken. Viss stubbrytning kommer att krävas, omfattningen vet aktören efter att detaljprojekteringen är utförd.

15. Kommer det inte att växa mycket sly om marken mellan varannan panel lämnas orörd?

Ja, det är möjligt att det kommer att växa sly mellan panelerna. Vegetationen kommer dock att hållas nere genom regelbunden maskinell röjning, betesdjur och möjligen slåtter. Lågväxande arter kommer att sås in för att öka den biologiska mångfalden och gynnar områdets pollinatörer.

16. Är det möjligt att uppnå det ni beskriver? Om att så ängsfrön och gynna biologisk mångfald mellan solpaneler, som det beskrivs i projektet? Eftersom andra aktörer inte arbetar på detta sätt, vad talar för att OX2:s förslag kan genomföras i praktiken?

Att etablera ängsvegetation mellan solpaneler är fullt möjligt, men kräver rätt förutsättningar och aktiv skötsel. Det som talar för att OX2:s förslag kan genomföras i praktiken är att biodiversitet integreras tidigt i planeringen, fröblandningar anpassas efter platsens förutsättningar och långsiktig skötsel planeras från start. Med rätt markval, slåtter eller bete och tydligt ansvarstagande är målet realistiskt.

17. Hur planeras slutningarna mellan panelrader att hanteras om marken inte bearbetas i sin helhet? Det hänvisar till mindre vackra platser som tillexempel den vid Holmbergs och en utanför Tammerfors.

Marken under och mellan solpaneler hanteras inte som en restyta utan som en aktiv del av anläggningen. Även om marken inte bearbetas i sin helhet, planeras insådd av lågväxande gräs- och örtblandningar som motverkar sly, minimerar erosion och samtidigt kan gynna biologisk mångfald. Målet är en stabil, lättskött vegetationsstruktur som inte skuggar panelerna och inte kräver tung återkommande bearbetning.

18. Ska Orklas anläggning få vätgas från både Hellesby och Möckelö? Krävs det då produktionsanläggningar på båda platserna? Om produktionsanläggningen blir i Möckelö,

måste det finnas koppling mellan Hellesby och Möckelö anläggningarna då? Om inte, räcker vätgasen från Möckelö för Orklas behov? Har ni fortfarande en kund om det är för lite produktion?

Orkla har en plan för sin omställning där Möckelö och Hellesby kan bli viktiga komponenter. Kapaciteten för Möckelö räcker inte för att tillgodose hela Orklas behov. Hellesby anläggningen är däremot större.

19. Är Möckelö egentligen för litet för att anlägga en sådan typ av anläggning?

Mindre anläggningar av denna storlek byggs idag så den är inte för liten som sådan, men givet att det är ett mindre projekt är även marginalerna små och varje inbesparing i projektet som kan göras ökar chansen för ett investeringsbeslut.

20. Kan produktionen på Möckelö tvingas bli större om produktionsvolymen blir för liten?

Möckelö detaljplan begränsar den maximala mängden vätgas som kan lagras på området till 5 ton. En ökad produktionskapacitet kommer bli problematisk ur ett lagringsperspektiv. Produktionskapaciteten kan troligen öka med någon MW i teorin, men det är inget som bedömts som praktiskt möjligt sett till logistik.

Företrädare för fastigheten 170-420-4-80

21. Om hela området inte kommer att nyttjas för vätgasproduktionsanläggningen, kan det då tänkas anlägga elektrolysör i området med solceller? Eller hade det i så fall inneburit att det kunde bli mer solceller? Kan det tänkas att skydda mer av skogen?

Enligt förslaget till detaljplan kan hela området utnyttjas för solpaneler eller vätgasinstallationer, beaktat de säkerhetsavstånd som framgår av detaljplanens bilaga 7, säkerhetsbedömning. Projektet har en maximal anslutningskapacitet för elektriciteten mot Kraftnät Åland om 10 MW.

Ytterligare geotekniska utredningar skall göras, vilket kommer ge bättre förståelse för markens beskaffenhet och vilka områden som lämpar sig för solcellsinstallation.

22. Varför sträcker sig inventeringarna även utanför planområdet? Vad betyder siffrorna från naturinventeringen?

Enligt den svenska standarden för NVI ska naturvärdesbiotoper som sträcker sig utanför projektområdet ritas ut i sin helhet.

Siffrorna i figur 5 i naturvärdesinventeringen anger de olika delområdenas naturvärdesbiotoper i inventeringsområden. Sammanlagt identifierades 16 olika biotoper, dessa finns beskriva i detalj i bilaga 1 i Naturvärdesinventeringen.

23. I den gamla delgeneralplanen fanns det parkområde inritade i OX2 området. Ur skogens perspektiv är detta en försämring. Har de parkområde som är borttagna kompenserats på någon annan plats i kommunen?

Enligt Plan- och bygglagen (19 §) skall i generalplaner värnas bl.a. om natur-och kulturvärden, den bebyggda miljön och landskapet och grönområden.

Generellt kan park/grönområdena i planläggningen delas i följande grupper:

- Områden som baserar sig på naturförhållandena (bl.a. bevarandet av växt-, djur- och fågellivet, geologiska objekt)
- Områden som baserar sig på en viss funktion (bl.a. grön- och viltkorridorer, oexploaterade områden som skiljer åt olika markanvändningar)
- Områden som tjänar boende och boendemiljöer (bl.a. lekparker, rekreations- och friluftsområden, miljöskapande områden och "gröna lungor" som motvikt för exploaterade områden)
- Områden som bevarar karakteristiska eller värdefulla drag i en vidare landskapsbild.

Parkområden får inte utan ett befogat skäl minskas eller avlägsnas. Sådana skäl kan vara t.ex. en negativ förändring i naturen (bevarandevärdet finns inte mera) eller ändringar i markanvändningen i parkens omgivning som påverkar behovet. I dessa fall, efter att det har bevisats, att parkområdet inte mera tjänar allmänt behov, kan det avlägsnas utan krav att ersättas annanstans, eftersom grunderna för dess bevarande inte mera existerar.

Då markanvändningen anvisas i generalplaner är gränserna för de olika markanvändningstyperna generella, exakta gränser för tex. grönytor fastställs först vid detaljplanering av områden. Vad gäller denna detaljplan så har inte särskilda grönområden yttre om SN-området anvisats eftersom grönytor kommer att finnas omkring solpanelsraderna inom EE-området.

24. Jag är bekymrad över skogen och träden, det kommer försvinna väldigt mycket skog. Det jag gillar minst är att skogsområdet mellan solcellerna och torpfjärden blir ganska smalt. Det blir för smalt för att det ska vara en korridor som ska kunna binda ihop norr och söder. I Miljöbyråns utlåtande hänvisar de till EU:s gröna giv som poängterar vikten av att undvika fragmentering av landskapet och bevara gröna och blå korridorer. I utlåtandet beskrivs också vikten av skog och träd för att bevara biologisk mångfald och förebygga klimateffekter. Därför är det av värde att bevara den lilla skog som finns i området. Slutsatserna i utlåtandet är att Miljöbyrån är negativa till att detta område detaljplaneras för energiframställning, då stor mängd mark i naturtillstånd kommer tas i anspråk och förstöras. Miljöbyrån anser också att man bör invänta en mer övergripande plan för placering av en sådan verksamhet.

Jag instämmer med utlåtandet. Har ni läst och beaktat det? Jag är väldigt positiv till solceller, men inte till att hugga ner skog för det, när det finns andra områden där man inte hade behövt hugga ner skog.

Därför är mitt önskemål att inte hugga ner någon skog förens det är 100% klart att det ska byggas. Området var ju tidigare planerat som handelsområde, och det kanske är bättre med solceller jämfört med affärer. Men från början borde inget av det ha planerats över huvud

taget. Om det finns möjligheter att bredda området vid torpfjärden och sätta solceller vid vätgasproduktionen är det bra.

Området mellan det planerade verksamhetsområdet och Torpfjärden har inte förändrats sedan generalplanen antogs 2011. Den planerade detaljplanen innebär därmed ingen ytterligare försämring i denna korridor, utan bevarar samma skyddszon och avstånd som tidigare förutsatts i översiktsplaneringen. Korridoren mellan naturmiljöerna i norr och söder kvarstår således.

Projektet drivs av OX2, som i dagsläget inte har för avsikt att vidta några ingrepp i området innan ett formellt investeringsbeslut (FID – Final Investment Decision) har tagits. Det innebär att ingen skog kommer att avverkas eller mark tas i anspråk innan projektet är fullt ut beslutat och samtliga tillstånd är på plats. På så vis säkerställs att onödiga ingrepp undviks om projektet inte genomförs.

Det är också viktigt att komma ihåg att området i tidigare generalplan var utpekad för handelsändamål, vilket skulle medföra betydligt större påverkan på naturmiljö, dagvatten och trafik än vad en solpark gör. Solcellsanläggningen innebär i jämförelse en låg fysisk påverkan, långsiktig markanvändning utan hårdgjorda ytor, samt en möjlighet till återställning i framtiden. I stället för parkeringsytor, byggnader och omfattande infrastruktur fås en tyst och passiv energiproduktion, som dessutom bidrar till klimatomställningen.

Åsikterna i punkterna 1-24 föranleder ingen ändring av detaljplaneförslaget

Efter samrådsmötet har följande skriftliga synpunkter framförts:

2. Nyman Kristina och Stig-Göran 9.5.2025, fastigheten 170-420-2-102

1. Tidigare inlämnade synpunkter "dat 5 april 2024" till delgeneralplanen vidhålls och upprepas, för detaljplaneförslaget.
2. Efter det kallade samrådet som hölls på kommunkansliet 28.4. Framför vi följande åsikter. Att vi kräver att all planering för detaljplanen sker på fastigheten 170-420-12-1 och vi kommer inte godkänna att skyddsområden flyttas eller nyttjar grannfastigheter. Gäller även vägar och staket elledningar och övrigt.

Bemötande och slutsats:

- 1.1 Synpunkterna från 5 april 2024 har bemötts i bemötande över inkomna anmärkningar för delgeneralplan dat 17 maj 2024, bemötandet bifogas till denna samrådsredogörelse.
- 1.2 Den framtida verksamheten på fastigheten 12:1 får inte inskränka på användningen av grannfastigheter.

Åsikterna i punkterna 1.1-1.2 föranleder ingen ändring av detaljplaneförslaget

3. Ålands landskapsregering såsom övervakande myndighet över planläggningsväsendet

Infrastrukturavdelningen har hört kulturbyrån, miljöbyrån och vägnätsbyrån. Miljöbyrån och vägnätsbyrån har inkommit med utlåtanden, utlåtandena bifogas.

Utlåtandena är av sådan art att de inte kräver vidare bemötande, konstateras att det som påpekas redan beaktas i detaljplanen förutom miljöbyråns påpekande om att fuktängen och sumpskogen som i inverteringsrapporten rekommenderats att förbli opåverkad.

Bemötande och slutsats:

I naturinventeringen har endast två områden klassats med påtagligt naturvärde och de ingår i naturskyddsområdet. För att inte inverka menligt på vattenflödet på området skall jordmånen på EE -områdena bearbetas så lite som möjligt. Undervegetation skall huvudsakligen bevaras, gräsmattor ska inte anläggas och hårda ytbeläggningar skall undvikas. Detaljplanens inverkan på våtmarkerna har med dessa åtgärder minimerats.

Bör noteras att våtmarkerna (naturvärdesbiotop 4, 5) på området har tillkommit på konstgjord väg genom att den tidigare jordbruksmarken på området har schaktats bort genom täktverksamhet på 80-talet.

Åsikterna från landskapsmyndigheterna föranleder ingen ändring av detaljplaneförslaget

Jomala kommun den 6 juni 2025

Mathias Rösgren
planläggare